

“

Звір зазіхнув на його тіло, але не на метал його кісток,
він боровся, щоб урятувати сина від рук своїх катів,
поки його не схопили й не кинули в яму,
в темінь нічну.

*Калпна Сінг-Чітніс,
«Потопіть військові кораблі диявола!»,
пам'яті Володимира Вакуленка;
з англійської переклала Олена О'Лір*

Калпна Сінг-Чітніс

США

ЛЮБОВНІ ЛИСТИ ДО УКРАЇНИ ВІД УЯВИ

Вибрані вірші

ПОТОПІТЬ ВІЙСЬКОВІ КОРАБЛІ ДИЯВОЛА!

— прощання з Володею¹

З англійської переклала Олена О'Лір

Я не була знайома з Володею, але зараз знайома
завдяки тобі, дорога Україно.

Твоїми очима бачу я світ,
справжній і переможний, крихкий і подоланий,
скулений на вершечку айсберга, що ось-ось розколеться,
скулений на кратері вулкана, що ось-ось вивергнеться.

Я нічого не знала про Володю, але зараз знаю.
Він був одним із нас, з пером його й болем обділених щастям.
Але мрії його розбилися, мов дзеркало, що колись висіло на стіні його дому,
під кулаками фашистів того дня, коли вони забрали його разом із сином.

Уві сні я зустрілася з Володею в нього вдома.
Двері були відчинені. Запрошення для кожного ввійти.
Сталася помилка, й увірвалася буря.
А потім запала страхітлива тиша.

Я стояла на скалках його розбитого дзеркала, і ноги мої кровоточили.
Нам не треба боятися снити і кровоточити,
склеюючи друзки розбитих дзеркал
у сплюндрованих наших домівках, щоб показати їх дикунам.

Звір зазіхнув на його тіло, але не на метал його кісток,
він боровся, щоб урятувати сина від рук своїх катів,
поки його не схопили й не кинули в яму,
в темінь нічну.

Свідчать про біль твій небеса щохвилини, дорога Україно.
І ріки твої повеніють. Потопіть військовий корабель диявола!

¹ Вірш присвячено пам'яті українського письменника Володимира Вакуленка, якого закатували рашисти в 2022 р. Володимира поховано в Харкові.

З англійської переклав Володимир Тимчук

ЛЮБОВІ ВІРШІ ДО УКРАЇНИ

Краю милий, я писатиму вірші любові тобі —
ніхто ні для кого таких не писав.

Вразити спроможні вони серед чудес
цього світу. Світу, що допитується до всього,
та нам не дає присутніх відповідей.

Натомість я виконаю обіцянки тобі.
Адже ніхто не знає більше, ніж ти сьогодні,
що ж є настільки важливим, як дихання і віра?

Водночас я спитаю себе,
знаючи десь уже відповідь,
чому твоє повернення було неминучим?

І стукіт до серця постійним (як закритими очі)?
І переслідування серед гір
(як там залишився один я, в задумі про ціль)?

Ти чекала мого повернення
(коли і не знали, чи повернусь взагалі)
з клаптика землі, на яку ми колись накиннулися

і залили отрутами і напалмом.
Справжня вена землі нині розквітає, наче лотос
у темному ставку нашої свідомості.

Коли я відшукувала осколки металу, з якого
наших воїнів створювали, у вирвах від наших бомб,
завислих у серці В'єтнаму, дорога Україно,

від тебе промовили до мене мовою душі,
рішуче і щиро, торкнули мене граційно,
написали теплі слова, попросили

і світ попросити писати любові вірші
і класти їх у кишені воїнів, відправлених
захистити кордони, шепотіти їх у вуха чортам,

які не чують голосів ваших страждань.
Я свідома, що є потреба писати любові вірші.
Є потреба читати і слухати любові вірші по всій землі.

Я чую, як твоє серце б'ється в передчутті, Краю милий,
цих віршів, що тобі їх писатиму. Віршів,
які ніхто ні для кого таких не писав.

Ніхто хай не вмре без любові.
Ніхто хай не живе за її відсутності.

А ВОЇН ХОЧЕ ЛЮБОВІ ВІРШІ ЧИТАТИ

Що воїна тут спонукає читати любові вірші?
Не краще хіба прочитати про скрики війни,
про ненависть і про страждання, про гнів і про помсту?
Натомість він хоче читати любові вірші. Цікаво, чому?

Можливо тому, що він прагне відчутти тепло.
Пригнувшись постійно в засипаних снігом полях,
боронить кордони від звіра, що в край свій приніс
зла знаки, у нім розпливається обрій
у сонячній сяйві, хтось змінює змушено берег
на інший, як той журавель, що мігрує з місць рідних
в полоні зими, скривавленої і цілковито жорстокої.

А воїн хоче любові вірші читати.
Та я припинила писати любові вірші
в чеканні на воїнів наших повернення,
за роком рік, від пори до пори,
у прагненні чути їх кроки,
їх стукіт у двері.
Здалася подекуди я.
І втратила я на кохання надію —
Кохання і вірші не гарантують
повернення воїнів наших. Я спробувала.
Їх поглинають бурі в пустелі.
Несуться вони в Гімалаїв ущелинах,
землею вбираючись, снігу подібно,
що тане з очей України. Проте не дарма.

А воїн хоче любові вірші читати.
Він хоче їх мати в кишнях, мов соняху зерна,
щоб лузати, голод обманюючи, і з братами ділитися,
із тими, яким ці вірші любові не пише ніхто.
Він хоче просякнути їх чорноземом,
що кров'ю й сльозами народу политим,
з надією, що, як конфлікти закінчать, любов все зростатиме.
...Проте ось зламалося в мене перо. Чорнило в чорнильниці теж закінчилося.
А воїн бажає читати вірші любові, які ще ніхто не писав.

У поспіху, поки не зник він, я гострю олівчик.
 Виводжу на грудях його, де ім'я,
 де гордо заслужене носить звання,
 де місце жетона поверх броні, невідомі слова —
 Ви їх прочитати не здатні. Вони — замасковані все ж.
 Бо вірші любові — вони не для всіх. Їх слід захищати
 від ока тирана, від ока диктатора — байдуже, якою — ціна.

ТРИВОЖНА ВАЛІЗА

Коли вже ніщо не у поміч,
 любов є справжнім бальзамом.
 Зігріє вона, заспокоїть,
 наситить і убезпечить,
 зупинить від божевілля
 і стримає від шаленства.

Одна лише думка про того,
 хто в серці живе із молитвою,
 хто з тисячі миль відчувається,
 запалює просто галактики —
 із віддалі в мільйони років світлових,
 коли ще земля була темрявою.

Тобі не потрібно ніскілечки
 мені прояснити причини,
 чом вірші любові мої прочитати бажаєш.
 Бо знаю, чому...

В тривожній валізі солдата є місце
 для віршів любові, для нього написаних.

В ЗАХИСТІ ТЕБЕ

Відповідь на вірш «Війна. День перший» (рос.) Людмили Херсонської

Війна ось за дверима і
 вже чую стукіт у вікно.
 Я визираю — знаю вже її подобу.

Вона є привидом із черевом роздутим,
 тонкою шиєю й горлянкою вузькою. Вона ізжерти хоче
 більше, більше, хоча не може проковтнути все.

Спрагла, вона лє кров у чашу,
бездонну. Їх — спрагу й голод — для неї —
повік не вдовольнити.

Та я відкрию все ж вікно,
щоб звір заліз в мою домівку
за обіцянку закрити за собою двері твоєї.

Зустріну Звіра я у сукні,
для тебе що її придбала (не одягнувши досі).
Зроблю йому гербату (розпити з ним у тиші),

зготую йому страву (що ти любив).
І прочитаю вірші (що їх тобі писала,
тобі і не відомі).

І спокушу його принадами своїми,
примушу пестити мене нестримно.
І дам меча, щоб він забив мене,

наситившись любов'ю — тим позбавлю його спраги —
шукати свіжу кров.
Зроблю я все, тебе щоб захистити.

Зроблю я все, що він лише попросить,
натомість присягне нехай покинути твій дім
(Назавжди! Без повернення!), о, Україно — Краю милий.

ДУХ УКРАЇНИ

Володимир Зеленському, Президентові України

«Не збираюся нікуди втікати — тут моя земля, тут мої предки, тут мій дім!»

*«When they will come for us,
they will see our faces, not the back»*

«The fight is here; I need ammunition, not a ride»

Як озвучив слова ці
світу цього усім можновладцям,
що воліли твоєї бравади
в їх прелюдіях, дорога Україно,
я вдячна тобі за сміливість і спротив.

Я не мала гризот за підважену гордість.
Зірково-смугасті, припинімо катати партнерів.

Станьмо поруч. У їх черевиках пройдімось.
Босоніж пройдімось, коли між землею і кроком
немає для захисту ніг нічогісінько.

*«Звитяга належить Україні.
Поразці не місце, коли є відвага».*
Я з татусем розсварилася, Маріуполь і Буча як сталися.
Він переконував: *«Ворог — сильніший.
Піддатися — вихід найкращий, аби запобігти свавіллю —
і, помовчавши, — якщо не вестимешся на провокації».*

І я заводала: *«Татку, то хто ж я?!»*
Він чітко означив, що я не індуска —
американка, звернувшись до мене, як Ти.

*«Я і травинки з подвір'я не дам, аби цього монстра
погодувати. Йому доведеться танком чавити мене,
аби увійти у будинок. Я швидше стрибну у багаття,
ніж дам цій кривавій руці доторкнутись до тіла».*
До мене, це знала я точно, не татко тоді промовляв,

а страх і страждання безсилі. Бо предки уже повернулися
в його ДНК — вбивали мільйонами нас завойовники,
що з гір Гіндукушу, немов solenopsis, спускалися,
пройшовши кордони, пробравшись через піски, щоб зайти
в нашу землю родючу — тож через татка вони промовляли до мене.

Плачі всіх наших жінок і дітей,
джаугар і радживн, і принцес —
у колодязь, себе підпаливши, кидалися,
аби не пізнати ганьби і знеславлення, —
повернулися до нього в його слові до мене.

Історія далі живе й випробовує тих, хто все ж вижив.
Наші гімни святі були вирвані з глоток,
з наших уст виринала тільки мольба про помилування
до завойовників мовою, нам не відомою досі.

А тих, хто мовчав, — годували камінням,
пекли на розпеченій таці з металу, варили в окропі,
ховали живими у мурах підземок.
Їх спогади в татові, в його ДНК, проявилися зараз,
коли він побачив мене пліч-о-пліч з Тобою.

Насправді татусь не бажав, дорога Україно, твоєї поразки.
А тільки, щоб діти твої залишились живими
у цій доленосній мандрівці, як це наші предки зуміли, здобувши свою перемогу.

ПЕРЕКРУТ

I

«Ми втомились волати на цілий цей світ —
Імена називайте коректно —
У Росії — Владімір, Володимир — у нас,
Хіба зрозуміти це складно?»

Так, я бачу й поправлю цю річ відсьогодні.
Знаю я вже, що саме тобі так болить.
Визнаю я помилку, її я усуну.
Хто б раніше подумав, що імен плутанина
є настільки причиною болю в житті?

Брат і брат є моїми.
Перший — ангел, а інший — дияволом став.
Та обоє сотворені Богом єдиним, і обох їх зростила єдина земля.
Кров у жилах тече одна й та сама.
І однаковим значення їхніх імен.

Так, я про прощення прошу тебе:
будь ласкавий, прости, Краю милий!

ОБІЦЯНКУ

Кожен воїн — поетом у власному серці,
незнаним, ураженим дружнім вогнем.

Віршам тих, хто повертається додому писати,
належить поживою стати для немовлят
нарівні із грудним молоком матерів.

Ними належить навчати студентів на парах.
Ними належить молитви підносити в храмах.
Ними належить звертатись до людства усього
з найвищої точки планети.

Оскільки ніхто не напише так вірші, як зможе солдат,
щоб людяність людство змогло зберегти.

Обіцянку дай мені, друже мій, воїне,
ти, повернувшись, поета мені принесеш.

СОНЯХ

Малюю сонях я на піску, затим підкидаю його у вись —

зловіть, якщо зможете, і передайте хлопчикові з України,
що йде сам один, у сльозах, до кордону з чужою землею.

В пластмасовім ранці несе він до світу послання.
В щоденнику багрім — жахиття історії.

Тягар на плечах його — наш поза сумнівом.
Він перевтомився — тож дай йому квітку.

Ураз зупиняється, йти відмовляючись далі,
він у керунку, якого тримається світ.

В його *завмиранні* — надії на будучність.

ВІЙНА: В ОДИН БІК

За кермом у своєму місті я уявляю
завивання сирен, гуркіт танків, а також
всю зброю, націлену на оборонців.

Жодного голуба в небі не бачу я.
Оливні дерева зрубані під корінь
по всіх кінцях світу.

Тремчу я в страху, мов листок на зрізаній гілці.
Діти удома, та не могу до них повернутись.
Рух на війні — односторонній: нам доводиться тільки відходити.

Медустанови заповнені раненими і обпаленими.
Будинки й хати спалені всі дотла.
Не маю зброї, щоб битися. І, може, не повернуся нині додому.

Війна є феноменом, концентрацією думок і дій наших.
Те, що у головах наших, стає дійсністю в світі.

З'ясування «Хто ми?» не обмежується до нашого вузького сховку.
Я — людина, я — народ, я — альянт і я — супротивник.

Я — жінка, зґвалтована і змордована ворогами,
і кінцівка звисає з вікна будинку, снарядом розтрощеного.

Я — полеглий солдат, що впав, захищаючи землю.
А мій вбивця навіть не знає, воює за що він.

Я скоцюрблена, наче дівчатко, запхане в останній потяг
перед відправленням, прив'язане до чужої землі.

Я — немочі батька в цій масовій втечі, залишивши тут донь і синів.
Я — смуток, застиглий в оченятах дівчатка, яка притискає долоньку

до скла, аби поєднати її із рукою мужчини,
який боронити країну лишається.

Я — кров'ю узятий сніг після ночі
масивного обстрілу міста, що падає.

Жодної величі у війні. В кожній оселі — вже пам'яті сховок.
Війну не можна заперечити — тільки прожити або уявити.

ТА САМА, ЗІ СВОЇМ ЛЕВОМ

Вона спустилася із гір в твої степи.
І лев ричить на ворогів із бойовищ твоїх
за кожним її рухом, кожним кроком.

Вона тримає тризуб у руці, а в іншій — квітку лотоса і сонях.
Світанок між бровами згаснув враз.

Її волосся тисячі твоїх річок — їх двадцять три — водою омиває,
а пахощі приносять твої вітри, о люба Україно.
Вона вже присягла своє волосся (чорне, довге, аж від Говерли

і до Азова) не зв'язувати аж до часу, доки
останній корабель ворожих сил піде на дно
й кожнісінька сльоза твоїх дітей отримає одвіт.

Вона з тобою нині вже очистить бойовища
і сонях покладе на домовину кожного солдата,
який офірував своє життя, щоб захистити честь твою.

Вона, обвита в жовто-сине, вже тут на поклик твій.
Листи — твої молитви — нині стали *мантрами*
й відлунюють по всій землі Сковороди.

Ти — не сама. Вона є тут, аби прикрасити
тебе всією зброєю, яку ти потребуєш
для захисту земель твоїх, о Краю милий.

Тут є вона з мечем, сокирою і булавою, все до мільйонів
збільшила, з їдою в чаші — вистачить нагодувати світ повік.
Ніколи твої діти не пізнають вже часів голодних.

Вона не зникне, поки ти не переможеш.
В останній битві проти зла вона з тобою поруч,
наприкінці як цього світу, так і іншого, коли той буде.

І день тріумфу за тобою назавжди залишить,
І засурмить вона у горн морський звістити про твою
звитягу із найвищої вершини твоїх земель.

Вона, насправді, це є ти, о Краю милий!
За тебе гордістю вже сповнена її душа,
вона несе твої пісні і їх наспівує

у звуках космосу, заповнивши собою
і час, і простір в мить, коли відпочиваєш.
Ти мирно дихаєш в теплі її обіймів.

СЛАВА УКРАЇНІ!

В мені надія — ти.
І в темряві часи
мир у мені — це ти,
і світло — також ти.

Та сам-самісінький ти неспокійний.

Зарядженим стискаєш автомат
з одним бажанням: поміж кулями і світом —
у нім ти так невчасно покохав — нікого не було щоб,
але надто пізно.

Обрав твій ворог долю вже таку, тому і ти теж.

Дозволь вже Батьківщині поховати своїх героїв,
що на атоми розпалися, тому колись
постануть з них мужі любові землі твоєї.
І хай що світ говорить —

Несеш ти хрест і слово миру, хай не почуте ще ніким в ці дні.

Комусь за правду вмерти доведеться, аби воскреснути.
Та міст надій і віри розбили ще раніше,

тому блукаєш, мов собака вірний, безпритульний
на землях погвалтованих твоєї Батьківщини,

сповнившись болем, рани зализавши не всі...

З вогнів, що запалили ще перед тобою, ледь уловимий запах.
У попелі твоя посвята є живою. І на mostі,
що спалений, ти голіруч псалми спасаєш
і присягаєш Батьківщині — гідність вберегти їй.

«Україні — слава! Слава, Україні-матері!»

РІЗДВЯНИЙ ВІРШ УКРАЇНІ

Дорога Україно, Христа славімо!

Людські вічні клопоти — не заради досягнень
чогось, що не стане дарунком від щирого серця.

Це значить, усе слід прийняти, чого нас позбавили,
із гідністю спражньою, аби тільки мати

до волі стремління, що мусимо мати,
щоб втілити все, у чому відмовлено нам.

Стагую Будди в одному із монастирів вирізьбили з
відстріляних гільз, що їх залишили солдати.

Гори Ескондідо, раніше просякнуті порохом,
стали омитими чистих земель ароматами.

Скелі проросли деревами з їхніх сердець,
а звір і птахи повернулись додому співати і мріяти.

Днесь в Україні — різдвяна ялинка із камуфляжних
сіток в Миколаєві, із зорею надії

на вершику та витинанками мрій, синьо-жовтих.
Неначе той голуб з оливковим листям у дзьобі,

очікує Київ, прийде як святий Миколай,
від дронів, крилатих ракет ухилившись.

Сніги не дають зіпсуватися моркві й молочному —
в Одесу без світла й води олені все ж добираються.

Під силу, мабуть, усе знищити ворогу,
окрім — це всім ясно — мрій і надій України.

Непереможні тут діти — щасливого всім Різдва
побажають і коржики для Миколая святого

спечуть, бо служить він в однострої,
десь там, де лінія фронту, вселившись у кожного воїна,

який у дарунок приносить омріяне — волю!
Славимо Христа, Україно! І славного Нового року!

НОВОРІЧНА НІЧ

День виявився не таким добрим.
Та навіщо чекати, щоб він
добрим був, як і (наче) наші розмови
в найтемніші часи, серед звучання
лясків затворів твоїх автоматів,
що відлунюють у лісах, у містах,
у хагах і у закутках серця твого,
що тебе прикликує, і навпроти одне одного
ми всідаємось по своїх континентах
чаювати разом, з порожніми чашками,
аби благодаттю наповнюватися, тишу
слухаючи, у якій — найцінніше і справжнє?
Та чому я повинна чекати опівдня,
щоб залитися сміхом від твоєї наївності
щодо спромоги моєї здолати всі сумніви
і страхи, коли твої гаубиці — в реві гучнім
у степах, і завивання зловісне сирен
по вулицях котиться, викрадаючи в нації
надію на мир і на все, що істотне для тебе,
а ми — без розмов цілі дні, затихлі у хаосі?
Просити як мені змістовні й теплі вечори,
коли шторми зимові, люті ти стрічаєш вперед обличчям
на кордонах, щоб забезпечити свободу краю?
Перекинутий через океани, що розділяють наші землі,
я не знаю, де застане тебе ніч сьогодні.
Який розвідувальний код ти твориш
без ручки та листка, електрики й девайсів,
щоб поговорити з Богом, і повернути
диявола назад до пекла та негайно переналаштувати свій мозок?
В нью-йоркському Тайм-сквері не цілувались ми,
коли годинник північ відбивав,

у новий рік нас переводячи. І склянки наші
 не шампанським, а люттю і слізьми наповнені.
 І ми тримали міцно їх, щоб жодна крапля
 не розлилася, бо це б залило землю навіки.
 Різдва не було, дорога Україно, в окопах твоїх.
 Архистратиг — у камуфляжі нині, віддавши Богу плащ.
 Новорічних гулянь не було у замерзлих полях,
 кров'ю зрошених. ...А у нас — ще один сонячний день,
 надії ростки із коріння у нас і квіткова брость
 на вітті наших кісток на весну чекають.
 У нас ще одна ніч, освітлена місячним
 сяйвом. І в цьому є сенс!

Про авторку.

Калпна Сінг-Чітніс (www.kalpnasinghchitnis.com) — індійсько-американська поетеса, письменниця, режисерка, авторка чотирьох поетичних збірок і упорядниці кількох антологій, зокрема першої у 2022 році в США білінгви «Соняхи», в якій рефлексується життя під час 8-річної війни росії супроти України очима українських, американських і індійських поетів. Дебютувавши в американській літературі у 1994 р., здобула вже вагомі літературні нагороди, але більш вартим є те, що її поезії з поетичної збірки «Оголена душа» та поетичного фільму «Ріка пісень» відібрані для відправлення на Місяць із місяцями NASA. Її поезію друкують провідні літературні часописи світу («World Literature Today», «Columbia Journal», «Tupelo Quarterly», «Cold Mountain Review», «Indian Literature» та ін.) та перекладають різними мовами (понад 15). Сама Калпна Сінг-Чітніс перекладає англійською та гінді вірші С. Жадана, В. Тимчука, М. Сигоржевського, Анатолій Анатолій (псевдонім) та інших поетів з України. У «Всесвіті» представлена перша добірка щирої приятельки України у перекладах українською мовою з її майбутньої збірки «Любовні листи до України від Уяви».

Про перекладачів.

Володимир Тимчук (www.volodymyrtymchuk.wordpress.com) — піпполковник Збройних Сил України, у заходах відсічі воєнної агресії росії з 2014 р. ініціював «Всесвітній день поезії для України» та програму перекладів віршів перших 100 днів цієї фази війни різними мовами («In principio erat Verbum»). У «Всесвіті» друкує поетичні добірки з різних літератур, зокрема вірші І Світової війни та поезію різдвяного часу. Перекладач «Любовні листи до України від Уяви» (2023) Калпни Сінг-Чітніс.

Олена О'Лір (псевдонім) — поетеса, перекладач, літературознавець. Авторка поетичних збірок «Моя рука — на узолів'ї...» (1997) і «Прочанські пісні» (2006). Працює перекладачем у видавництві «Астролябія». Серед її перекладів — «Гобіт» та інші твори Дж. Р. Р. Толкіна, казки Беатрікс Поттер, проза Джозефа Конрада, Вільяма Батлера Єйтса (з англійської), «Беовульф» (з давньоанглійської). Лавреатка літературних премій ім. Григорія Кочура (2012), ім. Максима Рильського (2021) та ін.